

לונדון, 20.8.36

ברל -

עמדתי לכתוב למרכז מילואים למכתבי מיום 11.8.36
(ולמכתבי למועצת האיחוד בגנף מיום 18.8.36), אבל באתי לידי
מסקנה שבוויכוח האנונימי והסתום אין האמת שלמה וברורה.
חברים מאשימים בהזנחה, בחוסר הפעלה, במנסליות של עבודה
פוליטית, בעיכוב פעולות - ואין איס מציין בדבריו את האדריסה
המסוימת: כלפי מי מכוונות ההאשמות או הטענות. אני רואה
צורך הפעם להמנע מוויכוח זה, וביחוד מפני שרציתי לעמוד על
כמה מדברייך שנראו לי לא-צודקים וגם טכאיביים. והחלטתי
לפנות אליך ישר.

אני חותם בשתי ידי על הערכתך בדבר חוסר הסכנה של
הפסקת העליה ואכזריותה. אני מסכים לגמרי לדברייך על הסכנות
הנשקפות מהועדה, אם כי איני יכול להצטרף להערכה האישית של חברי
הועדה. לא שאני שולל את הערכתך אחת - אלא שאיני בסוח שהיא
נכונה מבחינה אישית. אנשים המכירים חברי הועדה מעריכים אותם
אחרת. איני בסוח כלל וכלל בדיאבנוזה של "מבינים" אלה - אבל
אין לי שום יסוד עובדתי לחלוק עליה. ואעפ"כ אני מקבל לגמרי
את משפטך החמור - משום נימוקים אובייקטיביים: המסיבות
והתנאים של קביעת הועדה, הצורך המדיני שהוליד אותה - קובעים
למפרע את טכנתה בשבילנו.

אולם אני קובל על כמה מדברייך בבקורת הפעולה שלנו
עד עכשיו. אתה מתאונן ש"וויתרנו על פעולה פוליטית צבורית".
מי וויתר ואימתי?

כולנו משתאים לחוסר החבובה מהבולה. יש אולי סיבות
ומניות ומקומיות - אבל יש גם סיבה עיקרית ומכרעת. אין לצפות
שההסתדרויות הציוניות לארצותיהן תעשינה בשעת חירום את עבודתן -
כשאין ההסתדרויות אלו מוכשרות לעשות את עבודתן הרגילה, בימים
בתיקונם. כשאין תנועה מחונכת, מאורגנת וכשרת-פעולה בכל ימות
השנה - כיצד תתעורר ותעשה מאמצים יוצאין מן הכלל ברבע סכנה?
זה שנים אחדות עמדתי על הסכנה הצפויה לציונות מחוסר ההסתדרות
ציונית, מחוסר חינוך ציוני ומחוסר ארגון ציוני. תנועתנו
אנו שקיבלה את הדברים להלכתם המופשטת לא הסיקה מהם את המסקנות
המעשיות, ולא נתנה כוחות להקמת תנועה ציונית. השנה הטילו עלי
את המלאכה הזאת. פחות מאחרים אני מוכשר לפעולה זו. אך קיבלתי
עלי את הדין. לא קיבלתי שום עזרה מהמפלגה - ולא קיבלתי שום
עזרה ממך. בזמנים שונים דרשתי משלוח אנשים לארצות, חרדתי
לגורל התנועה בארצות העיקריות - אמריקא ופולין, תבעתי וחזרתי
וחבעתי, מי מהחברים נענה? זה היה לפני המאורעות. אבל הסעודה
בשבת מחייבת הכנה לפני השבת. עבודה זו, עור פחות מהעבודה
הפוליטית, יכלה להעשות במשרד. קיבלתי עלי את העול של המשרד
ההסתדרותי, אבל לא השליתי עצמי אף פעם שהתנועה חוקם ע"י הלשכה
בירושלים. ביקשתי שליחים לגולה - המזרחי נענה והמציא לי שני
בסלנים. מפלגתנו לא נענתה. הרשאים אנו לחכות עד שירעם הרעם?
האם אין אנו מכירים את המסלורגיה הארצישראלית שלנו? עכשיו
אחה מתאונן על "חוסר אמונה בערך ההסתדרות הציונית" - ותולה
זאת ב"מנטליות של העבודה הפוליטית". אני מרגיש בהאשמה זו
עוול - כי רחוק אני כמון ממנטליות זו. ואיני יודע מדוע
נהפכתי לנאשם במקום להיות מאשים!

ואיני רוצה כלל להיות מאשים. מכיר אני היטב

שהחברים שתבעתי אותם לעבודת ההסתדרות הציונית - כי לא
המעסתי אלא הפלגתי בערך ההסתדרות הציונית כל השנים האלה - אינם
הולכים בטל. אבל כשאתה מאשים - ואיני יכול לקבל שום דברי חבר
אחר ברצינות גדולה יותר משאני מקבל את דבריך אתה - ש"השנוי
הגדול הזה בהנהגת התנועה לא גרר אחריו את השנויים הדרושים בהפעלת
התנועה ובשיתופה בחיים המדיניים", אני חמה לדעת מי האשם.
איני כותב את הדברים האלה למען גולל האשמה מעלי. כולנו כאחד
אחראים לכול. אבל מפני שאני מרגיש בכובד האחירות הרובץ עלינו
בשעה זו - ולא דווקא בשעה זו בלבד - ומפני שמותר לי לדקדק אתך
כחוט השערה, אני שואל אותך: מי אשם בכך? מה בצע בדברים
סחומים? נסיתי ואני מודה, במידה לא מספיקה, כי לא אני ולא
אתה ולא אחד מאתנו אינו יכול להספיק - לשחק התנועה בחיים
הפוליטיים, לפני המאורעות, ובשעת המאורעות. עמדתי בקשר עם
אישי התנועה בגולה על הענינים הפוליטיים, אבל אין זו מלאכה לאיש
אחד. מכתבים מירושלים אינם מספיקים. דרוש סגעי אישי. דרושים
אנשי א"י בגולה. תבעתי אשים אלה - המפלגה שלנו לא נענתה.
אתה לא יכלת להענות. ובמי האשם?

אגב, הערכתך על העתונות (עמוד 3 של הפרוטוקול

המחוקן מישיבת המרכז 3.8.36) אינה מדויקת. נעשחה פעולה
גדולה - טוב, לא מספיקה - ולעתים גם מוצלחת בעתונות האנגלית,
ואתה מגזים בחוסר ההשפעה של ההסת' הציונית בעתונות האנגלית.
לא רק הסנצ'סר גרדיאן. ה"טיימס" שרת אותנו שרותים גדולים
בכמה הזדמנויות (לא הכתב מירושלים, אלא כותבי המאמרים הראשיים),

גם המורנינג פוסט משרת אותנו - לא במידה כזו, וגם אין לו המשקל הפוליטי של הטיימס. מופיע כאן שבועון מיוחד - פלסטין, הנשלח לכל העסקנים הפוליטיים. איני מרוצה תמיד מכיוונו, אבל הוא עושה שרות. מופיעים המון מכתבים מידידינו, והתמונה שיש לך - כפי שאני דן על פי דברייך - אינה מדויקת לגמרי. אבל אני רואה את הלקויים, והלקויים נובעים קודם כל - מחוסר חנועה מחונכת באנגליה. הלוא יש לנו כאן יתרון עצום כלפי הערבים. בכל עיר, וכמעט בכל מחוז בחירה באנגליה יש יהודים וציונים. אלה יכולים להיות אנשי התעמולה שלנו, גם בצבור האנגלי, וגם בעתונות האנגלית. אבל האם דאגנו לחינוך התנועה הציונית באנגליה?

ועלי לעמוד גם על הדוגמא שלך: דוב. אני עיכבתי את דוב כאן באכזריות, כי ידעתי כמה קשה לו הדבר. אבל אני התנגדתי בהיותי בארץ לשליחת דוב שנית. התנגדתי אם כי ברור לי שאין איש, לא רק בחוכנו, אלא בכל התנועה הציונית כפי שאני מכיר אותה, שיצליח לעשות בלונדון ובאנגליה העבודה שדוב מוכשר לה. אני חושב שעשינו משגה כבד שלא הכנסו דוב בהנהלה על מנת שישב בלונדון. אולם אני מודה שבהתנגדותי לשליחת דוב התחשבתי עם עמדתו ועתיד עמדתו של דוב. היה נראה לי שאנו עושים עוול רב לדוב בהריסתנו את עמדתו בעיריה. אסור לנו לזלזל בעמדת אנשינו - לא מחוץ דאגה לקריירה האישית, אלא משום התחשבות מרחיקה-ראות עם צרכי התנועה. כשהיה הוויכוח אם לעקור את משה מעריכת "דבר" האנגלי - הכרעתי את הכף נגדך. ולא היה קל לי הדבר. ידעתי חשיבות "דבר" האנגלי, ידעתי חשיבות הפעולה

והעזרה שלו ל"דבר" העברי - ולא קל בעיני להתנגד לעתך בדרך כלל, וכלל וכלל לא קל להתנגד לך כשזה נוגע למפעל שאחריותו העיקרית עליך. והנימוק שלי בהכרעה ההיא היה לא רק שראיתי חובה להענות לחביעת ארלזורוב ולחת לו את העזרה המלאה שהוא דרש, אבל באופן מיוחד מתוך התחשבותי עם עתידו הפוליטי של משה. חשבתי שצריכים לחת לו שנס להתכונן לפעולה מדינית. לא עלה על לבי כמתן שיקרה האסון ונאבד את ארלזורוב. אבל ראיתי שכל כך בעטים האנשים בתנועה הציונית המוכשרים לעבודה מדינית והיה נראה לי שאנו חייבים להאחז בשנס זה ולהכשיר משה לחפקיד מדיני. במקרה זה נתקיימו תקוותי הרבה יותר משצפיתי. ואין אני רואה הרבה אנשים כדוב בתנועה, ואני חושב לבזבז חמסני ולחסא כבר לתנועה אם לרגל צרך רגעי - אפילו כל כך חשובה - נהרוס את דוב. אם אנו רוצים להקדיש את דוב לפעולה המדינית בלונדון - נעשה זאת בשלמות. זו תהיה ברכה רבה לתנועה וברכה אולי גם לדוב. כל זמן שאין אנו עושים זאת - אל נערער עמדתו בעיריה גם ביחס לאנשים אין אנו רשאים לחיות מאימפרוויזציות. אני מכיר את צניעותו של דוב והוא אולי יתרעם על הדברים שאני אומר עליו - אבל איני רואה בכל רחבי תנועתנו - ואין צריך להגיד לא במפלגות אחרות - איש שיוכל לעשות בקרב מפלגת העבודה בלונדון, ובקרב כמה חוגים אחרים בלונדון מה שיוכל לעשות דוב. אבל על דוב לעשות זאת בקביעות, ובסמכות מוכרת של ההסת' הציונית. אבל אין לנו רשות מוסרית ופוליטית להקריח את דוב מכאן ומכאן. אפשר לעקור דוב פעם מהעיריה, אפשר לעשות זאת פעמים - בשעת דחק גדול - אבל תנועתנו צריכה פעם לגמור בלבה: מע יהיה עתידו של דוב. בעיני זוהי שאלה גדולה מאוד. אנחנו בוני-מדינה,

וכוחותינו הממלכתיים הם כל כך דלים ומעטים - ואסור לנו לשחק את מעט הכוחות שישנם. הייתי מתקשה להכריע מה קודם: ת"א או לונדון. אני רואה בת"א ענין גדול מאוד - מבחינה פוליטית. זהו גרעין המדינה שלנו, ואין זה דבר קל ופשוט הכנת מושלים - לא גבאים ואסרכלים, אלא מושלים מדינאים, ונראה לי חפקיד גדול צפוי לדוב במקום זה. אני רואה גם החשיבות של הפעולה המדינית בלונדון. כרגע זהו המרכז, אבל גם בשנים כתיקונן יש לכך חשיבות גדולה. נכריע כאשר נכריע - אבל עלינו להכריע: פה או שם. כי חייבים אנו לתת יכולת לדוב לפתח מלוא כוחותיו ולתפוס עמדה בת-קיימה וגדלה בחשיבותה. אבל מה שאנו עושים: לא פה ולא שם - לא יתכן. זהו בזבוז הרכוש היקר ביותר שיש לנו, הרכוש האנושי.

אני מחשיב מאוד את רעיוןך על "ספר המאורעות", ואם כי קשה להשלים עם העדרך במושב זה של הוה"פ, נראה גם לי שעכשיו אינך רשאי לעזוב את הארץ.

שלחתי ע"י פוליה העתק מכתבי למועצת גנף. הדברים בחלק הראשון של המכתב מכוונים בעיקר לחברינו בארץ, וודאי תקרא את המכתב ותאמר לי אם אחת מקבל דעתי בענין זה. תוכל להראות מכתב זה לרמז ולגייסים אם חרצה.

דוד